

Република Србија
ВРХОВНИ СУД
Рев 28808/2023
14.02.2024. године
Београд

Врховни суд, у већу састављеном од судија: Звездане Лутовац, председника већа, Иване Рађеновић, Владиславе Милићевић, Татјане Миљуш и Јасмине Стаменковић, чланова већа, у парници тужиле АА из ..., чији је пуномоћник Владица Петровић, адвокат из ..., против тужене Републике Србије, Основни суд у Врању, коју заступа Државно правобранилаштво, Одељење у Лесковцу, ради накнаде имовинске штете, одлучујући о ревизији тужиле изјављеној против пресуде Вишег суда у Лесковцу Гжрр 639/23 од 23.08.2023. године, у седници одржаној 14.02.2024. године, донео је

РЕШЕЊЕ

ПРИХВАТА СЕ одлучивање о ревизији тужиле изјављеној против пресуде Вишег суда у Лесковцу Гжрр 639/23 од 23.08.2023. године, као изузетно дозвољеној.

УКИДА СЕ пресуда Вишег суда у Лесковцу Гжрр 639/23 од 23.08.2023. године и предмет враћа том суду на поновно одлучивање.

Образложење

Пресудом Основног суда у Лесковцу Прр1 1189/19 од 17.03.2023. године, ставом првим изреке, усвојен је тужбени захтев тужиле и тужена обавезана да јој на име накнаде имовинске штете изазване повредом права на суђење у разумном року, која је утврђена решењем Основног суда у Врању И 232/19 од 20.06.2019. године исплати и то: на име главног дуга 699,42 евра са домицилном каматом од 01.01.2007. године до 25.12.2012. године, а са законском затезном каматом по стопи која се утврђује на годишњем нивоу у висини референтне каматне стопе ЕЦБ на главне операције за рефинансирање увећане за осам процентних поена од 25.12.2012. године до исплате, све у динарској противвредности према најповољнијем курсу по коме банке у месту испуњења обавезе плаћају ову валуту на дан исплате. Ставом другим изреке, тужена је обавезана да тужили накнади трошкове парничног поступка од 36.000,00 динара, у случају доцње са законском затезном каматом од дана извршности пресуде до исплате.

Пресудом Вишег суда у Лесковцу Гжрр 639/23 од 23.08.2023. године, ставом првим изреке, преиначена је првостепена пресуда, тако што је одбијен тужбени захтев тужиле којим је тражила да се тужена обавезе да јој на име накнаде имовинске штете изазване повредом права на суђење у разумном року, која је утврђена решењем

Основног суда у Врању И 1470/08 исплати и то: на име главног дуга 699,42 евра са домицилном каматом од 01.01.2007. године до 25.12.2012. године, а са законском затезном каматом по стопи која се утврђује на годишњем нивоу у висини референтне каматне стопе ЕЦБ на главне операције за рефинансирање увећане за осам процентних поена од 25.12.2012. године до исплате, све у динарској противвредности по најповољнијем курсу по коме банке у месту испуњења обавезе плаћају ову валуту на дан исплате. Ставом другим изреке, преиначена је одлука о трошковима поступка садржана у ставу другом изреке првостепене пресуде, тако што је тужиља обавезана да туженој накнади трошкове целокупног поступка од 18.000,00 динара.

Против правноснажне пресуде донете у другом степену, тужиља је благовремено изјавила ревизију због погрешне примене материјалног права, са предлогом да се о ревизији одлучи као о изузетно дозвољеној, на основу одредбе члана 404. ЗПП, ради уједначавања судске праксе.

По оцени Врховног суда, у конкретном случају испуњени су услови прописани одредбом члана 404. став 1. Закона парничном поступку – ЗПП („Службени гласник Републике Србије“ број 72/11... 18/20 и 10/23 – други закон), за одлучивање о ревизији тужиље, као о изузетно дозвољеној, ради потребе уједначавања судске праксе о објективној одговорности Републике Србије за имовинску штету изазвану повредом права на суђење у разумном року запосленима у предузећима са већинским уделом друштвеног, односно државног капитала.

Из наведених разлога, Врховни суд је применом одредбе члана 404. став 2. ЗПП одлучио као у ставу првом изреке.

Испитујући побијану пресуду применом члана 408. ЗПП, Врховни суд је нашао да је ревизија тужиље основана.

У поступку није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. Закона о парничном поступку, на коју Врховни суд пази по службеној дужности.

Према утврђеном чињеничном стању на коме је заснована побијана одлука, правноснажним решењем Основног суда у Врању Р4 И 232/19 од 20.06.2019. године, усвојен је приговор ради убрзавања поступка и утврђено да је предлагачу, овде тужиљи повређено право на суђење у разумном року у предмету Основног суда у Врању И 1470/08. Тужиља је, у својству извршног повериоца, поднела суду предлог за извршење против извршног дужника ХК ПК „Јумко“ А.Д. Врање, на основу правноснажне и извршне пресуде Општинског суда у Власотинцу П 237/07 од 10.12.2007. године, ради наплате новчаног потраживања из радног односа у износу од 699,42 евра. Основни суд у Врању је решењем И 1470/08 од 03.09.2008. године одредио предложено извршење. Тужиља своје потраживање није наплатила.

Другостепени суд је, поступајући по жалби тужене, у односу на тренутни статус извршног дужника према коме није реализовано извршење, провером података преко Агенције за привредне регистре утврдио да је забележбом од 24.11.2006. године, уписан у Регистар привредних субјеката привредни субјекат ХК „Јумко“. Забележбом од 19.01.2011. године, уписана је одлука Агенције за приватизацију о реструктурирању

од 10.01.2011. године, субјекта приватизације ХК ПК „Јумко“, док је забележбом од 19.10.2020. године уписано решење о покретању претходног стечајног поступка.

Полазећи од овако утврђеног чињеничног стања, првостепени суд је усвојио тужбени захтев тужиле и тужену обавезао да јој накнади имовинску штету насталу повредом права на суђење у разумном року, са припадајућом каматом у смислу одредбе члана 31. Закона о заштити права на суђење у разумном року, у вези члана 172. став 1. Закона о облигационим односима и члана 1. Протокола 1 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода, у вези одредбе члана 58. Устава Републике Србије. Закључио је да је Република Србија објективно одговорна за неостваривање права из радног односа према дужницима који су били друштвена предузећа, с озбиром да су извршни поступци према тим дужницима вођени неделотворно и неадекватно, што је довело до тога да извршни поверилац, па и тужила, до данас нису наплатили потраживање из радног односа.

Другостепени суд је преиначио пресуду првостепеног суда, тако што је тужбени захтев тужиле одбио јер је закључио да нема услова за објективну одговорност тужене за насталу имовинску штету тужиле пошто извршни дужник није у стечају, а у конкретном случају се ради о имовинској штети коју је тужила дужна да доказује у том смислу да је штета настала као последица дуготрајног трајања поступка судске заштите, односно да се имовинска штета може довести у узрочно-последичну везу са том повредом права, применом правила о адекватној узрочности, јер није сваки узрок довољан, већ само онај који је адекватно подобан да доведе до настанка имовинске штете.

Врховни суд налази да је другостепени суд погрешно применио материјално право када је одбио тужбени захтев само из разлога што извршни дужник сада није у стечају, услед чега је чињенично стање остало непотпуно утврђено.

Одредбом члана 1. став 2. Закона о заштити права на суђење у разумном року („Службени гласник Републике Србије“ број 40/2015), прописано је да је сврха тог Закона да пружи судску заштиту права на суђење у разумном року и томе предупреди настајање поврде права на суђење у разумном року. На основу одредбе члана 31. став 1. истог Закона, странка може да поднесе тужбу против Републике Србије за накнаду имовинске штете изазване повредом права на суђење у разумном року у року од једне године од када је стекла право на правично задовољење. Одговорност Републике Србије за имовинску штету изазвану повредом права на суђење у разумном року је објективна, на основу одредбе члана 31. став 3. Закона о заштити права на суђење у разумном року.

Сагласно наведеном, тужена је објективно одговорна за штету коју је тужила, као запослена у привредном друштву са већинским друштвеним или државним капиталом, без своје кривице претрпела тако што није наплатила своје новчано потраживање из радног односа, под условом да је правноснажним решењем утврђено да је у том поступку повређено право на суђење у разумном року. У конкретном случају, у току поступка је утврђено да је решењем Основног суда у Врању Р4И 232/19 од 20.06.2019. године усвојен приговор тужиле и утврђена повреда права на суђење у разумном року у предмету који се води пред Основним судом у Врању И 1470/08, а на основу извршне исправе – правноснажне пресуде П 237/07 од 10.12.2007. године.

Извршни поступак није окончан нити је тужиља наплатила материјалну штету одређену по наведеној одлуци. Тужена није дала оправдане разлоге зашто и поред протекла времена није спроведено решење о извршењу и омогућено тужиоцу наплата тог потраживања. Имајући у виду наведено, утврђеном повредом права на суђење у разумном року тужиља је стекла право да захтева од тужене накнаду имовинске штете у висини ненаплаћеног потраживања и поднела је тужбу за накнаду те штете. Свако новчано потраживање досуђено правноснажном судском одлуком улази у имовину повериоца, па неспровођење извршења судске одлуке којом је то потраживање досуђено представља повреду права на мирно уживање имовине зајемчено у члану 58. став 1. Устава Републике Србије. Међутим, с тим у вези, битна чињеница за одговорност тужене је структура капитала извршног дужника у тренутку настанка потраживања, односно да ли се ради о предузећу са већинским друштвеним, односно државним капиталом. Наведна чињеница је од значаја за одлучивање о захтеву тужиље за накнаду имовинске штете због повреде права на суђење у разумном року у односу на тужену Републику Србију.

Зато ће у поновном поступку, другостепени суд поуздано утврдити чињенично стање имајући у виду примедбе изнете у овом решењу, односно утврдиће структуру капитала извршног дужника у тренутку покретања извршног поступка, а потом донети правилну и на закону засновану одлуку.

Укинута је и одлука о трошковима парничног поступка, јер зависи од исхода спора, у смислу одредбе члана 163. став 4. ЗПП.

Из изложених разлога, Врховни суд је применом члана 416. став 2. ЗПП одлучио као у ставу другом изреке.

**Председник већа – судија
Звездана Лутовац, с.р.**

За тачност отправка
Заменик управитеља писарнице
Миланка Ранковић